

VERKIEZINGSKRANT

15 MAART 2017

TWEEDE KAMERVERKIEZINGEN

 STEM OOK!

Wil jij weten welke politieke partij bij jou past? Doe de test op www.stemwijzer.nl.

Op woensdag 15 maart zijn er Tweede Kamerverkiezingen.
Alle Nederlanders vanaf 18 jaar mogen dan stemmen.
Bepaal mee wie er in de Tweede Kamer komen.

ProDeimos

Huis voor democratie en rechtsstaat

WAAROM STEMMEN?

Nederland is een democratie.
In een democratie zijn alle mensen met elkaar de baas.
We mogen namelijk zelf kiezen wie er in de Tweede Kamer komen.
En de mensen in de Tweede Kamer beslissen over de wetten in Nederland.

JOUW STEM IS BELANGRIJK

Om straks een goede keuze te kunnen maken moet je weten wat politieke partijen willen.

Deze krant kan je helpen om een keuze te maken.

Je leest welke plannen de partijen hebben voor de toekomst van Nederland en voor jouw eigen leven.

Door te stemmen laat je weten wat jij belangrijk vindt.

Maak dus gebruik van je stemrecht.

Jet Bussemaker
Minister van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschap

DEBBIE (29)

Als je kan stemmen, moet je gaan stemmen. Dat heb ik van mijn ouders geleerd. Ik wil dat een partij opkomt voor de middenklasse. Die groep wordt vaak vergeten. Dat vind ik wel erg.

BRAHIM (49)

Ik ga zeker stemmen. Stemmen is een democratisch recht in Nederland. Als je niet gaat stemmen, dan telt je stem niet mee. Maak daarom gebruik van je stemrecht!

ROBERTO (32)

Ik twijfel nog of ik ga stemmen. Mijn politieke partij komt eigenlijk nooit in de regering. Toch wil ik wel dat mijn partij in de Tweede Kamer zit en invloed heeft. Ik vind het belangrijk dat een politieke partij opkomt voor iedereen.

BELANGRIJKE ONDERWERPEN TIJDENS DE VERKIEZINGEN.

Hier lees je een paar voorbeelden.

ZORG

Het is belangrijk dat iedereen gezond blijft en zieke mensen snel beter worden. De Tweede Kamer beslist hoe we de kosten hiervan betalen. Moeten mensen wel of niet een 'eigen risico' betalen? 'Eigen risico' betekent dat mensen de eerste kosten voor hun zorg zelf moeten betalen. Pas als de kosten hoger zijn dan het eigen risico, dan krijgen mensen dat geld terug van hun zorgverzekering.

WERK

Het gaat weer beter met de economie. Toch zijn er nog steeds werklozen. Hoe komen deze werkloze mensen weer aan het werk? En met welke leeftijd mogen werknemers met pensioen? Politieke partijen hebben hierover verschillende plannen.

VLUCHTELINGEN

Hoeveel vluchtelingen moet Nederland toelaten? En moeten hier meer Europese afspraken over komen? De meeste partijen willen dat vluchtelingen snel integreren als ze mogen blijven. Er zijn verschillende ideeën over hoeveel hulp vluchtelingen moeten krijgen.

VEILIGHEID

Veel politieke partijen willen dat er meer geld wordt uitgegeven aan het leger. Toch denken ze niet allemaal hetzelfde over het leger. Sommige partijen willen dat ons leger meer samenwerkt met andere legers in Europa. Andere partijen vinden dat we een sterk Nederlands leger moeten opbouwen.

WAAROVER BESLIST DE TWEEDE KAMER?

WAT DOET DE TWEEDE KAMER?

1: BESLISSEN OVER WETTEN

De Tweede Kamer vertegenwoordigt samen met de Eerste Kamer het volk. De Kamerleden nemen besluiten over belangrijke onderwerpen, zoals onderwijs, zorg of werk. Deze besluiten noemen we wetten. Een nieuwe wet gaat alleen door als de Kamerleden de wet goedkeuren. De ministers moeten er daarna voor zorgen dat de wet uitgevoerd wordt.

2: CONTROLEREN VAN DE REGERING

Ministers zitten in de regering. De regering moet de besluiten van de Kamerleden uitvoeren. Heel belangrijk zijn besluiten over geld. Een minister mag niet teveel geld uitgeven. Mensen in de Tweede Kamer controleren of de regering de besluiten goed uitvoert. Zij stellen daarom altijd heel veel vragen aan de ministers. Als de Tweede Kamer vindt dat een minister zijn werk niet goed doet, dan kunnen ze hem wegsturen.

DE TWEEDE KAMER
BESTAAT UIT

150

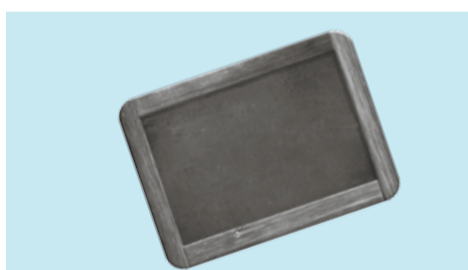
MENSEN.

Deze mensen kiezen we op

15 MAART 2017

Zij zijn dan de Kamerleden.
Alle Kamerleden horen bij
een politieke partij.

- 1 Publiek
- 2 Ministers die vragen van de Tweede Kamer beantwoorden
- 3 Voorzitter van de Tweede Kamer
- 4 Tweede Kamerleden

ONDERWIJS

Alle politieke partijen vinden onderwijs belangrijk, maar er zijn verschillende plannen. Moeten leraren meer verdienen? Of moeten de klassen kleiner worden? Iedere partij vindt het belangrijk dat alle kinderen een goede opleiding kunnen volgen. Het Nederlandse onderwijs is best goed. Toch kan het onderwijs nog beter.

MILIEU

Willen we strengere milieu-regels in Nederland? Of juist niet? Sommige politieke partijen willen heel graag strenge milieu-regels. Andere partijen denken dat bedrijven last hebben van strenge regels. De partijen moeten wel milieu-plannen maken, omdat daar in Europa afspraken over zijn gemaakt.

In de Tweede Kamer beslissen politieke partijen over deze onderwerpen hiernaast en nog veel meer onderwerpen.

Politieke partijen die veel stemmen krijgen, hebben straks veel invloed. Daarom is het belangrijk dat je weet wat de standpunten zijn van politieke partijen.

VVD

Volkspartij voor Vrijheid en Democratie
Lijsttrekker: Mark Rutte

De VVD wil dat de overheid zich weinig bemoeit met de economie. Mensen en bedrijven weten zelf wel wat goed voor ze is. De overheid moet wel zorgen voor veiligheid. Daarom moet de overheid overlast en crimineel gedrag bestrijden. De VVD wil ook dat er minder vluchtelingen in ons land komen.

PvdA

Partij van de Arbeid
Lijsttrekker: Lodewijk Asscher

De PvdA wil dat iedereen gelijke kansen krijgt. Dat moet de overheid regelen. Mensen die weinig geld verdienen moeten minder huur betalen. Ook wil de PvdA dat de overheid zorgt voor meer banen. De PvdA wil dat banken meer belasting betalen.

PVV

Partij voor de Vrijheid
Lijsttrekker: Geert Wilders

De PVV wil geen vluchtelingen meer toelaten in Nederland. De partij is tegen de islam. Er moet meer geld naar de politie en het leger om Nederland veiliger te maken. Mensen moeten met pensioen kunnen als ze 65 jaar zijn. Niet pas met 67 jaar. De PVV wil dat Nederland uit de Europese Unie gaat.

SP

Socialistische Partij
Lijsttrekker: Emile Roemer

De SP vindt het niet eerlijk dat sommige mensen veel meer verdienen dan anderen. Daarom wil de SP dat de overheid het geld beter verdeelt tussen armen en rijken. De overheid moet van de SP nog veel meer regelen. De zorgverzekering voor iedereen bijvoorbeeld. De SP wil dat de zorg toegankelijk is voor iedereen.

SGP

Staatkundig Gereformeerde Partij
Lijsttrekker: Kees van der Staaij

De SGP is een christelijke partij. De ideeën van deze partij komen uit de Bijbel. De SGP wil bijvoorbeeld dat zondag een rustdag is. De partij is ook tegen abortus en euthanasie. De SGP wil elk gezin 1000 euro geven na de komst van hun eerste kind.

PvdD

Partij voor de Dieren
Lijsttrekker: Marianne Thieme

De Partij voor de Dieren wil een einde maken aan dierenleed. Daarom wil de partij dat dieren ook rechten krijgen. Mensen moeten goed zorgen voor de natuur en het milieu. De partij is tegen nieuwe wegen en tegen uitbreiding van Schiphol. De PvdD vindt dat mensen na 40 jaar werken recht hebben op pensioen.

50PLUS

50PLUS
Lijsttrekker: Henk Krol

50PLUS komt op voor ouderen. De partij wil dat ouderen vanaf 65 jaar met pensioen kunnen. Niet pas met 67 jaar. Ook wil 50PLUS dat er meer geld gaat naar de ouderenzorg. De overheid moet zorgen dat ouderen makkelijker aan werk komen. Ouderen moeten ook goedkoper met de bus en de trein kunnen reizen.

DENK

DENK
Lijsttrekker: Tunahan Kuzu

DENK wil dat het niet uitmaakt waar je ouders geboren zijn. Mensen moeten elkaar accepteren zoals ze zijn. DENK wil hard optreden tegen racisme en discriminatie. De partij wil excuses van de regering voor de slavernij van vroeger. DENK wil dat vluchtelingen goede opvang krijgen.

HOE KIES JE EEN PARTIJ?

Het is goed om zelf informatie te zoeken. Alle politieke partijen hebben een website met informatie. Je kunt ook naar de verkiezings-debatten op televisie kijken. Daar vertellen politici welke plannen ze hebben. Praat ook met andere mensen: je familie, vrienden of burens. Vraag dan waarom ze voor een politieke partij kiezen. Bedenk dat je helemaal zelf mag kiezen op welke partij je wilt stemmen. Je kunt ook de test doen op www.stemwijzer.nl. Deze test helpt je met het uitzoeken van een politieke partij.

ER ZIJN NOG MEER POLITIEKE PARTIJEN

Piratenpartij (PPNL)

Deze partij vindt privacy en rechten van burgers heel erg belangrijk. Er moeten strengere regels komen voor het bewaren van persoonlijke gegevens op internet.

Libertarische Partij (LP)

Deze partij wil dat de overheid veel minder taken krijgt. Veel belastingen kunnen worden afgeschaft als mensen en bedrijven meer zelf beslissen.

Forum voor Democratie (FVD)

Deze partij wil dat politici meer rekening moeten houden met wat burgers vinden. Daarom wil deze partij bijvoorbeeld dat mensen zelf hun burgemeester kiezen.

CDA

Christen Democratisch Appèl
Lijsttrekker:
Sybrand van Haersma Buma

Het CDA is een christelijke partij. Deze partij vindt het gezin heel belangrijk. Het CDA wil dat mensen voor elkaar zorgen. Jongeren moeten een dienstplicht hebben, bijvoorbeeld bij de politie of in de zorg. Mensen en organisaties kunnen veel zelf regelen. De overheid hoeft niet voor alles te zorgen.

D66

Democraten 66
Lijsttrekker: Alexander Pechtold

D66 vindt dat mensen eigen keuzes moeten kunnen maken. Bijvoorbeeld over het einde van hun leven. Iedereen moet zich thuis voelen in Nederland. Ook buitenlanders die hier komen wonen. Er zijn nu te weinig leraren. Het is belangrijk dat meer mensen leraar willen worden. Er moet meer geld naar onderwijs. D66 is voor meer samenwerking in Europa.

CU

ChristenUnie
Lijsttrekker: Gert-Jan Segers

De ChristenUnie is een christelijke partij. Deze partij vindt bescherming van het leven erg belangrijk. De ChristenUnie is daarom tegen abortus en euthanasie. Mensen moeten elkaar helpen. Er mag van de ChristenUnie meer hulp naar arme landen.

GroenLinks

GroenLinks
Lijsttrekker: Jesse Klaver

GroenLinks wil dat we beter met het milieu omgaan. Nederland moet daarom investeren in schone energie. Ook vindt GroenLinks het belangrijk dat iedereen gelijke kansen krijgt. Mensen die meer verdienen moeten meer belasting betalen. En de opvang voor kinderen tot vier jaar moet gratis worden.

VNL

foto: Roel Wijnants

VoorNederland
Lijsttrekker: Jan Roos

VNL wil dat de belastingen omlaag gaan. Er moet één belastingtarief komen. De overheid moet vooral zorgen voor veiligheid. Daarom moet er meer geld naar de politie en het leger. VNL wil minder vluchtelingen toelaten. De partij wil dat de Nederlandse cultuur bewaard blijft.

Er doen op 15 maart nog andere partijen mee. Kijk voor de laatste informatie op www.stemwijzer.nl.

STAP 1: VERKIEZINGEN

Op 15 maart mogen alle Nederlanders boven de 18 jaar stemmen.

STAP 6: NIEUWE REGERING

De koning benoemt de ministers. Die ministers gaan de nieuwe plannen uitvoeren. De ministers zitten in de regering.

STAP 2: STEMMEN TELLEN

Aan het einde van de dag worden de stemmen geteld.

VAN KIEZEN NAAR KABINET

STAP 3: NIEUWE TWEDE KAMER

Dan is duidelijk welke partijen in de Tweede Kamer komen.

STAP 5: REGEERAKKOORD

Als partijen het eens zijn over samenwerking, gaan ze samen regeren. Deze partijen schrijven hun plannen op in het regeerakkoord.

STAP 4: VORMEN NIEUWE REGERING

Politieke partijen gaan onderzoeken welke partijen samen een meerderheid hebben. Dat betekent dat ze samen meer dan 75 mensen in de Tweede Kamer hebben. Ook onderzoeken de partijen of ze samen willen regeren.

HOE KAN IK STEMMEN?

1

JE KRIJGT EEN STEMPAS

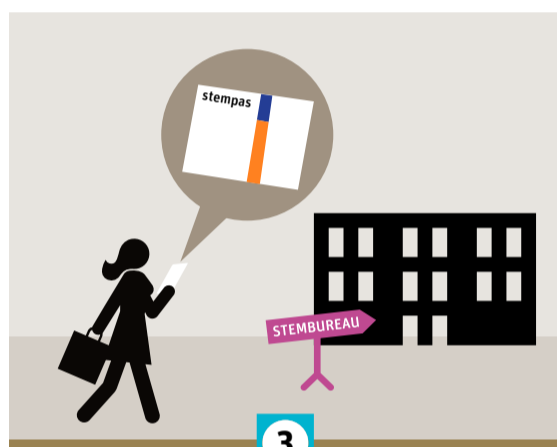
Je krijgt van de gemeente een brief met een stempas. Op de stempas staat welk stembureau dicht bij jouw huis is. Je krijgt bij de stempas ook een lijst met namen. Op deze lijst kun je zien op wie je kunt stemmen.

2

KIES EEN POLITIEKE PARTIJ

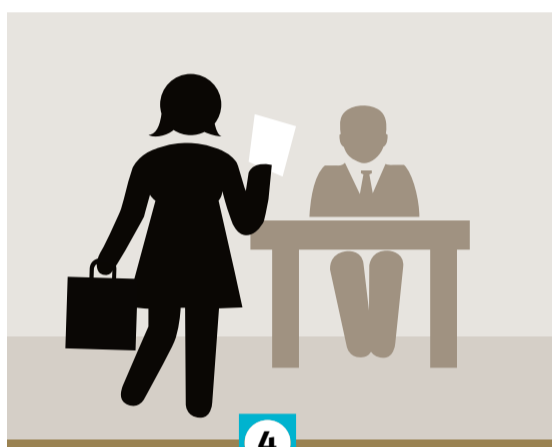
Bedenk voordat je gaat stemmen welke partij je het best vindt. En misschien weet je ook al op welke persoon van deze partij je wil stemmen. Je kunt ook gewoon op de bovenste persoon van de partij stemmen. Deze persoon noemen we de lijsttrekker.

3

GA NAAR HET STEMBUREAU

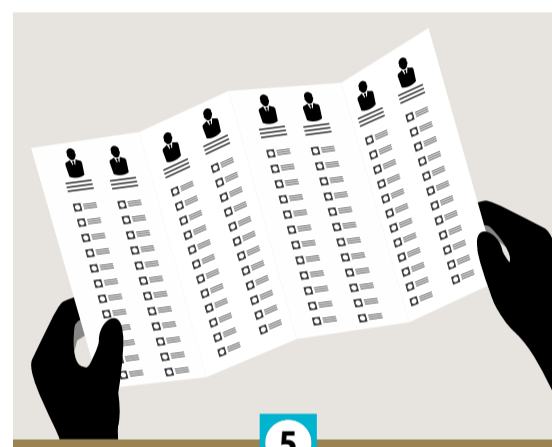
Op woensdag 15 maart 2017 ga je naar het stembureau. Neem je stempas mee en je identiteitsbewijs. Dat is je rijbewijs, je identiteitskaart of je paspoort. De stembureaus zijn open van 7.30 tot 21.00 uur.

4

LEVER JE STEMPAS IN

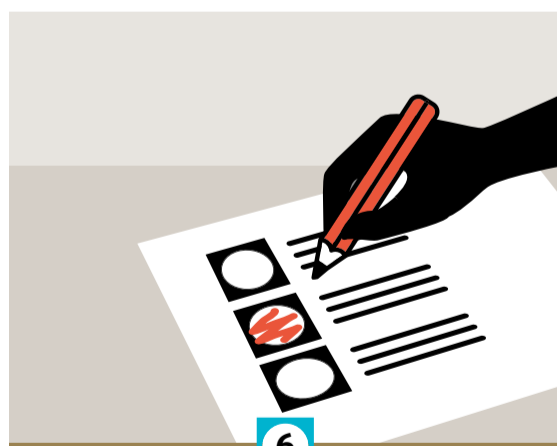
Op het stembureau moet je je stempas inleveren. Je laat je rijbewijs, identiteitskaart of je paspoort zien. Op het stembureau controleren ze wie je bent. Je mag stemmen bij ieder stembureau in je gemeente.

5

JE KRIJGT EEN STEMBILJET

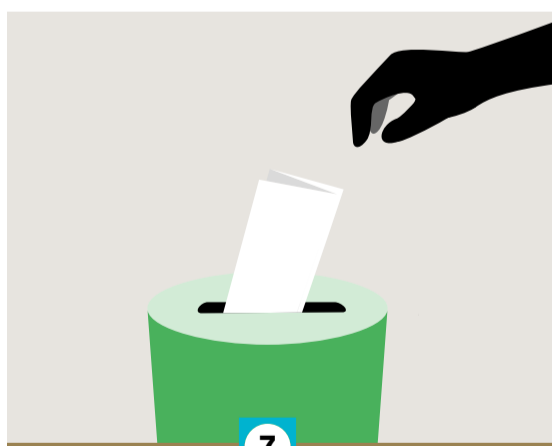
Na de controle van je stempas krijg je een stembiljet. Op het stembiljet staan alle politieke partijen die meedoen aan de verkiezingen. Ook alle mensen op wie je kunt stemmen, staan op het stembiljet.

6

EN NU: STEMMEN!

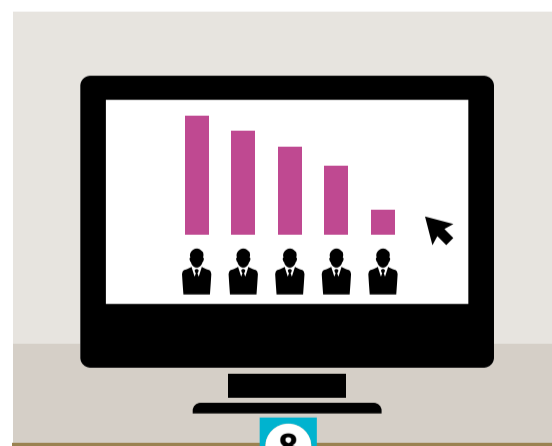
Met het stembiljet ga je een stemhokje in. Dat doe je alleen, want er mag niemand meekijken. In het stemhokje ligt een rood potlood. Kijk waar de naam staat van de persoon op wie je wilt stemmen. Kleur het vakje voor deze naam rood.

7

DOE JE STEMBILJET IN DE BUS

Vouw het stembiljet weer op en stop het in de stembus.

8

JE HEBT GESTEMD!

Na negen uur 's avonds worden alle stemmen geteld. De uitslag wordt daarna bekend gemaakt. Je kunt de uitslag bijvoorbeeld zien op het journaal. En je kunt de uitslag opzoeken op www.nos.nl.

HANDIGE INFORMATIE

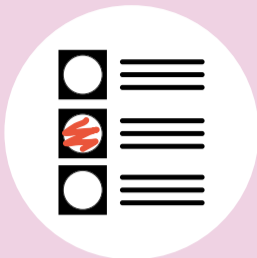
STEMMEN MOET JE ALLEEN DOEN

Je moet alleen in een stemhokje staan. Mensen die blind zijn mogen wel geholpen worden.

STEMMEN IS GEHEIM

Je mag helemaal zelf weten op welke partij en op welke persoon je stemt. Je hoeft aan niemand te vertellen op wie je hebt gestemd.

ÉÉN HOKJE ROOD KLEUREN

Je stem is geldig als er één hokje rood is gemaakt op het stembiljet. Er mag niets anders op het stembiljet geschreven of getekend worden. Vraag een nieuw stembiljet als je een foutje hebt gemaakt.

BEN JE JE STEMPAS KWIJT?

Je krijgt een stempas thuis gestuurd. Deze pas moet je meenemen als je gaat stemmen. Raak je deze stempas per ongeluk kwijt? Dan kun je een nieuwe stempas aanvragen. Dit kan bij de afdeling Burgerzaken van jouw gemeente. Doe dit vóór 14 maart 12.00 uur en neem je identiteitsbewijs mee.

KUN JE NIET ZELF STEMMEN?

Je mag dan iemand anders vragen om voor jou te stemmen. Daar moet je dan drie dingen voor doen.

1. Vul de achterkant van de stempas in.
2. Zet samen met de andere persoon een handtekening.
3. Geef aan die persoon je stempas én een kopie van je identiteitsbewijs mee.

HET STEMILJET

Zo ziet een stembiljet eruit. Er staan veel politieke partijen op. Bij al deze partijen staan de namen van de mensen op wie je kunt stemmen.

POLITIEKE PARTIJEN

Bovenaan staan de partijen. Kijk eerst waar jouw politieke partij staat.

STEMBILJET voor de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Kandidatenlijsten

1
VVD | 2
Partij van de Arbeid (P.v.d.A) | 3
PVV
(Partij voor de Vrijheid) | 4
SP
(Socialistische Partij) | 5
CDA | 6
Democraten 66
(D66) | 7
ChristenUnie
(CU) | 8
GroenLinks | 9
Staatkundig Gereformeerde Partij (SGP) | 10
Partij voor de Dieren | 11
50PLUS | 12
? | 13
? |
|----------|-------------------------------------|---------------------------------------|------------------------------------|----------|-----------------------------|---------------------------|-----------------|---|-----------------------------|--------------|---------|---------|

RODE POTLOOD

Kleur met het rode potlood het hokje in bij de persoon op wie jij wilt stemmen.

KANDIDATEN

Als je weet op welke partij je gaat stemmen, moet je nog bedenken op welke persoon je stemt.

WOORDENLIJST

EERSTE KAMER

In de Eerste Kamer zitten 75 mensen. Zij maken samen met de mensen in de Tweede Kamer de regels waar iedereen zich aan moet houden in Nederland.

Een voorstel gaat eerst naar de Tweede Kamer. Daarna gaat het voorstel naar de Eerste Kamer. Als meer dan de helft van de Kamerleden het voorstel goed vindt, dan wordt het voorstel een regel.

KABINET

De ministers en de staatssecretarissen samen. Zij moeten zorgen dat Nederland goed wordt bestuurd.

De staatssecretarissen helpen de ministers met het uitvoeren van besluiten.

KANDIDAAT

Iemand die graag in de Tweede Kamer wil komen. Een kandidaat hoopt dat zijn politieke partij veel stemmen krijgt, zodat hij kans heeft op zetel in de Tweede Kamer.

LIJSTTREKKER

De kandidaat voor een politieke partij die bovenaan staat op het stembiljet. De lijsttrekker komt veel op televisie en in de krant om te vertellen over de plannen van zijn of haar partij.

MINISTER

De minister moet zorgen dat besluiten goed worden uitgevoerd. Ook mag de minister plannen bedenken. De Tweede Kamer en de Eerste Kamer moeten deze plannen wel eerst goedkeuren.

MINISTER-PRESIDENT

De minister-president heet ook wel premier. Hij is zelf een minister, maar hij is ook de voorzitter van alle ministers. De minister-president geeft leiding aan de regering.

POLITIEKE PARTIJ

Een groep mensen met dezelfde ideeën over wat goed is voor Nederland. Deze mensen willen samen meedoen aan de verkiezingen om invloed te krijgen op de regels en besluiten.

REGERING

De ministers en de koning samen. De ministers moeten zorgen dat Nederland goed wordt bestuurd. De koning heeft geen politieke macht.

STEMBUREAU

De plaats waar je kunt stemmen. Dat kan bijvoorbeeld een school of een buurthuis zijn.

STEMBILJET

Een formulier waarop je aangeeft op wie je stemt. Je kleurt één hokje rood op dit vel papier.

STEMPAS

De kaart met de uitnodiging om te gaan stemmen. Deze uitnodiging krijg je thuis gestuurd.

TWEDE KAMER

In deze Kamer zitten 150 mensen. Op 15 maart 2017 kiezen we deze mensen. Zij maken samen met de mensen in de Eerste Kamer de regels waar iedereen zich aan moet houden in Nederland.

VERKIEZING

Mensen mogen stemmen. Politieke partijen met genoeg stemmen komen na 15 maart 2017 in de nieuwe Tweede Kamer.

WET

Een besluit van de Tweede Kamer, de Eerste Kamer en de regering.

CHECKLIST

Ben je klaar om te stemmen?

- Ik heb mijn stempas.
- Ik heb mijn identiteitsbewijs.
- Ik weet op welke politieke partij ik wil stemmen.
- Ik weet op welke kandidaat ik wil stemmen.
- Ik weet waar het stembureau is.
- Ik begrijp het stembiljet.

Heb je nog vragen? Ga dan naar het gemeentehuis. Bij de afdeling Burgerzaken kun je veel vragen stellen.

VERKIEZINGEN VOOR IEDEREEN

2,5 miljoen volwassenen in Nederland hebben moeite met lezen, schrijven en/of rekenen.

Het kan lastig zijn om te stemmen als je niet zo goed kunt lezen. Bijvoorbeeld omdat je niet goed kunt opzoeken wat de politieke partijen willen. Of omdat je het stembiljet niet goed begrijpt.

Wil je beter leren lezen? Of wil je oefenen met schrijven, rekenen en werken met de computer?

Bel voor meer informatie **0800 - 023 44 44** of kijk op www.lezenenschrijven.nl.

ProDemos is het 'Huis voor democratie en rechtsstaat'. ProDemos legt uit wat de spelregels zijn van de democratie en de rechtsstaat en laat zien wat je zelf kunt doen om invloed uit te oefenen – in de gemeente, de provincie, het land en Europa.

ProDemos maakt ook de StemWijzer. Kijk op www.stemwijzer.nl.

ProDemos

Huis voor democratie en rechtsstaat

Samenstelling en tekst: ProDemos **In samenwerking met:** Stichting Lezen & Schrijven **Keurmerk Gewone Taal:** Stichting Makkelijk Lezen
Met dank aan: Gieskes-Strijbis Fonds en actieprogramma Tel mee met Taal van de ministeries van OCW, SZW en VWS
Vormgeving: Lidewij Spithuis **Druk:** Rodi Rotatiedruk **ProDemos:** Hofweg 1H, 2511 AA Den Haag T 070 7570200 I www.prodemos.nl